

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

September 2002

Nr. 3/63. årgang

skrive føle

Bertha von Suttner, vår første Fredsprisvinner

Innhold:

	Side		
Leder	2	Kari Engelsgaard Kromann til minne	14
Økologisk sikkerhet	3		
Oljefondet	4	Landsmøte 7- 8 september i Stavanger	15
Er en ny krig mot Irak uundgåelig?	6	Sidsels plukk	16
Norge ut av NATO	7	Vedtak fra Landsmøtet	17
Menneskerettighetsmarsj	8	Møte med kvinner i Øst-Afrika	17
Mahatma Gandhi	10	Fra WILPF	18
Sikkerhetsrådsresolusjon 1325	12	Omtale av Bertha von Suttner	19
Avduking av byste av Birgit Borgersen Wiig	14	Bokanmeldelser	20
		Dikt	24

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk Seksjon av :

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats: Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

11. september er over oss igjen. Det er et år siden World Trade Center gikk i grus. Ofrene for angrepene er blitt minnet ved en rekke seremonier verden over.

President Bush minner hendelsene på sin måte. Sabelraslingen mot Irak har økt i intensitet. Mange har stilt spørsmål om hva Irak og Saddam Hussain har med Al-Qaidanettverket å gjøre. Begrunnelsen for å bombe er plutselig blitt noe annet. Det påstås at Irak har et voldsomt arsenal av biologiske og kjemiske våpen og har muligheter til å produsere atomvåpen. Det kan godt tenkes at dette er riktig. Bevisene mangler, mens statsminister Bondevik synes dokumentasjonen er overbevisende. Et smidig diplomati uten ris bak speilet ville trolig ha vært mer effektivt for å tillate FNs våpeninspeksjon. Også USA besitter tilsvarende våpen. Hvorfor skal bare USA få lov til å ha disse våpnene? Intet land har undergravd FN mer enn USA.

Et år etter angrepene er det naturlig å se tilbake. Hva ble oppnådd med bombingene av Afghanistan? Man ble kvitt Taliban, ikke Osama bin Laden og Al-Qaida. Er også Afghanistan blitt et bedre sted å bo for folket? Hva blir kvinnenes situasjon? USAs propagandaapparat gjorde et stort nummer av at kvinnene ble frigjort da Taliban falt. Leder av Stortingets forsvarskomite, Marit Nybakk, må ha falt for denne propagandagen da hun pekte på at det var en viktig bieffekt av bombingene. Men er friheten til å ta av seg burkaen nok? Vil kvinnene bli akseptert som likeverdige i regjeringen, i yrkeslivet og samfunnslivet forøvrig? Vil deres daglige levekår bli lettere? Hva med sharialovene? Det er antydning at en ønsker å basere seg på dem.

Det er sjølsagt vanskelig å si om hvordan forholdene blir for befolkningen etter så

mange tiår med konflikt og ødeleggelser. Det vil nødvendigvis ta mange år før resultatene vil vise seg. Det er derfor feil å si at det afghanske folket er frigjort. Helt avgjørende er at landene som er villige til å bombe, også er villige til å stille med minst like mye midler til gjenoppbygging av landet. Foreløpig brukes mer penger på å bombe enn det som går til oppbygging. Det gjelder også for Norge.

Krigen mot Afghanistan og Irak er også et ledd i forsvaret av vestens store idealer, nemlig frihet, demokrati og rettssikkerhet. Aldri har disse idealene vært mer utsatt enn i dag. Nye antiterrorlover bidrar til stengte grenser, daglige sikkerhetskontroller, tilfeldige fengslinger og utvisninger. Demokrati og rettssikkerhet står i fare. Tiltak legitimerer undertrykking og aksjoner i andre land, som for eksempel russiske aksjoner i Tsjetsjenia og Kinas undertrykking i Tibet.

Aftenposten hadde nylig (9/9-02) et oppslag om at USA bidrar med våpen og militær opptrening som et ledd i krigen mot terror i over 60 land. Omtrent halvparten av disse landene er ikke så nøye med menneskerettigheter og er til dels beryktet for å undertrykke opposisjon og minoriteter i sine respektive land. USA har egentlig ikke vært så nøye med dette tidligere heller, som blant annet før det skar seg mellom amerikanerne og Taliban. Det var ikke så farlig med hvordan demokrati og sharia ble praktisert i Afghanistan så lenge gass- og oljeledninger ble sikret, skal en amerikansk diplomat ha uttalt. Så kan en spørre om disse landene på et seinere tidspunkt vil vende de amerikanske våpnene mot USA.

Terrorkrigen har i hvert fall fått grobunn for vekst.

Ellen Elster

Deadline for nr. 4 : 10.11.02

Økologisk sikkerhet

Av Rosali Bertell

Rosali Bertell

Rosali Bertell som skrev boka "No immediate danger" har nå utgitt en ny bok som hun har kalt "Planet Earth. The latest weapon of War. A critical study into the military and the environment". Utgiver er The Women's Press Ltd i London (www.the-womens-press.com)

Boka vil bli anmeldt i et senere nummer av *fred og frihet*. Her er en oversettelse av de første sidene av kapitel 6

Refleksjoner over sikkerhet.

De store problemene vi står overfor i begynnelsen av det 21. århundre gjelder sammenhengen mellom militarisme, økonomi, sosialpolitikk og miljø.

Verdens forbruk av ressurser overskrider jordas legende evne med minst 1/3. Krig og forberedelse til krig minsker lagrene av ressurser og dette fører til en selvdreivet rundgang der kampen om råvarer fører til ytterligere konflikter. Dette betyr at en global overlevelse krever en null-tolleranse – politikk overfor det ødeleggende krigsmaskineriet. Men vi kan bare bringe fram endringer i dagens politikk hvis vi takler sikkerhetsproblemene. Vi må vise hvor kritisk ressurs situasjonen er og hvor ekstremt ødeleggende dagens militær politikk er.

Befolkningens støtte til militære formål bygger på frykt, og frykten er bygget

på hundrevis av års skrevne historie. Vi føler at vi må ha våpen for å beskytte oss fra våpnene til fiendene våre. Denne frykten fører til å rettferdiggjøre utvikling og lagring av nye våpen og fører til valg av offentlig ansatte og politikere som ikke vil nøle med å bruke makt.

Dette tiltrekker også "Krigere" til offentlige verv og stillinger og styrker hans eller hennes tro på at et sterkt militærvesen er den beste investeringen i sikkerhet. Hvis befolkningen ble overbevist om at det var realistiske, levedyktige alternativer til krig, ville slike folk miste sin makt og innflytelse. Det er derfor livsviktig at et nytt sikkerhetsbegrep utformes som prioriterer jorda og jordas innbyggere.

Den gamle sikkerhetsmodellen prioriterer rikdom, økonomiske investeringer og privilegier gjennom trusler og maktmisbruk. Det nye sikkerhetsbegrepet må omfatte en visjon om likestilling og en prioritering av menneske-

ne, menneskerettighetene og et sunt miljø.

Sikkerheten blir ikke glemt, men den oppnås gjennom vern og en ansvarlig forvaltning av jordklodens ressurser og natur. Denne nye visjonen er "økologisk sikkerhet". Et slikt skifte av sikkerhetsmodell krever en meget gjennomtenkt tilnærming til ressursforvaltning og fordeling, til fredelig konfliktløsning og naturens krav. I neste kapittel vil jeg komme med noen forslag om hva vi kan gjøre for å nå disse målene. Men for å komme noen vei, må vi først utfordre den utbredte oppfatningen at militærmakt er et nødvendig onde.

Oversatt av
Edel Havin Beukes

Med dette gjør vi oppmerksom på at vårt mangeårige medlem Elise Hübert er død. Vi vil komme med en nærmere omtale i neste nummer

Oljefondet

Hva brukes det til? Hva tjener Norge penger på?

Av Guri Tambs-Lyche

Våpenindustri, landminer, tobakk, barne-arbeid, slaveri, handel med Burma, alt dette investerer oljefondet i og Norge tjener penger på det.

Statens petroleumsfond ble vedtatt opprettet i 1990. Formålet med fondet er at oljeinntektene skal fordeles mellom generasjoner og redusere framtidig avhengighet av oljeinntektene. Finansdepartementet har øverste ansvar for fondet, mens Norges bank er tillagt forvaltningen. Plasseringen skal fordeles på ulike verdensregioner og land.

40 % skal plasseres i aksjer og 60% i obligasjoner. 1 milliard kroner går inn i et miljøfond som plasseres i aksjer i bedrifter vurdert etter miljøkriterier. Markedsverdien av oljefondets portefølje var ved utgangen av 2001 på 613,7 milliarder kroner.

VÅPENINDUSTRI

Lockheed Martin Missiles and Space co. er et av de firmaer som WILPF fremhever som deler av den verden som bestemmer over oss. De er storprodusenter av våpen, og tilvirker bl.a. **TRIDENT-raketten** som plasseres ut på amerikanske ubåter og kan nå Moskva fra østkysten av USA. De er utstyrt med atomspisskoder, de har en sprengkraft som er 24 ganger

større enn Hiroshima-bomben. – Firmaet har også store våpenleveranser til krigførende land. Norge har aksjer for 131 millioner kroner i Lockheed. Vi har også plassert penger i flere av de andre store våpenprodusentene.

LANDMINER

Norge ga fredsprisen til kampanjen mot landminer i 1997, og Norge har underskrevet den internasjonale konvensjonen mot landminer. Likevel har oljefondet investert 27 millioner kroner i selskapet Singapore Technologies, som åpent erkjenner produksjon av landminer. Oljefondet har også aksjer i selskaper som produserer klasebomber.

BARNEARBEID og TOBAKK

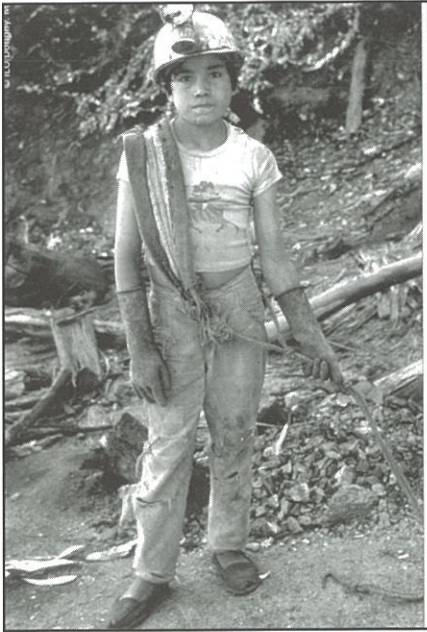
Norge har en av de mest restriktive lover mot tobakksrøking, sannsynligvis takket være Gro Harlem Brundtland som har gått i spissen for en internasjonal kampanje mot tobakk. Men tobakkfremstilling betyr også barnearbeid. Det er for en stor del barn som er innhøstere av tobakken. Den blir sprøytet med giftmidler og barna får i seg luften og blir skadet på andre måter også av dette arbeidet. Oljefondet investerer over en milliard kroner i verdens tobakkselskaper, med Phillip Morris i spissen.

De fleste vil huske det kjemiske

utslippet i Bhopal i 1984 da 3800 mennesker ble drept og flere tusen ble invalidisert. Selskapet var union Carbide, og de ble av indiske domstoler dømt til å bygge flere sykehus i området, og til dette farlige arbeide satte man **barn** i arbeid. Union Carbide ble nylig fusjonert med Dow Chemical. Oljefondet har investert 212 millioner i Dow Chemical

Nøkkeltall om barnearbeid:

- ❖ 246 millioner barn - et av hvert sjette barn i verden - er involvert i arbeid som er skadelig for barnets utvikling.
- ❖ 73 millioner arbeidende barn er under 10 år gamle.
- ❖ Gutter utgjør en knapp majoritet av alle barnearbeidere.
- ❖ Alarmerende 73% av arbeidende barn blir utnyttet til de verste former for barnearbeid.
- ❖ 171 millioner barn utfører arbeid som er direkte helsefarlig for dem.
- ❖ 8,4 millioner barn er fanget i slaveri, prostitusjon, pornografi og andre illegale aktiviteter. Av disse er:
 - ❖ 5.7 millioner slaver.
 - ❖ 1.8 millioner utnyttet i prostitusjon og pornografi.
 - ❖ 1.2 millioner brukt i menneskehandel.
 - ❖ 300 000 tvangservervet til væpnede konflikter.
 - ❖ 600 000 utnyttet til ulovlige

SLAVERI

22. april 1999 ankom 252 vietnamesiske kvinner amerikansk Samoa. De hadde fått tilbud om en jobb på en konfeksjonsfabrikk i USA. Inngangsbilletten for en arbeidskontrakt på tre år var 6000 dollar per person. De var blitt lovet 408 dollar i måneden i lønn, derfor våget de fleste å låne penger til inngangsbilletten. Selv om Samoa er "amerikansk territorium" er det ikke underlagt amerikanske lover. Ved ankomst ble kvinnene stuert sammen bak piggetråd, holdt under slaveliknende vilkår og måtte arbeide 19 timer i døgnet, sju dager i uka. De slaveliknende forholdene ved fabrikkene ble dokumentert av flere, bl.a. FBI og fabrikkeieren ble stilt for retten, anklaget for å ha

brutt USAs antislaverilov.. Klærne kvinnene sydde ble solgt videre til storselskapene Sears, Target og Wal-Mart

Fabrikkene på Samoa er nå stengt og flere større amerikanske selskaper har fulgt pålegg om å erstatte arbeidernes lønninger. Men selskapene Sears, Target og Wal-Mart nekter å bidra med en cent. De fleste seriøse investorer har strøket disse selskapene fra sine lister, men for det norske oljefondet er det selskapene og deres slavebruk, gode nok. Norge har investert mer enn 1.6 milliarder kroner i de tre selskapene!

HANDEL MED BURMA

Burmas demokratiske valgte leder, Aung San Suu Kyi har gjentatte ganger oppfordret omverdenen til handelsboikott. Statsminister Kjell Magne Bondevik har ledet et nettverk av politikere som jobber for demokrati i Burma. Han uttaler at han er skuffet over at norske selskaper fortsatt handler med Burma. Imidlertid er Norsk handel med Burma lommerusk i forhold til det oljefondet investerer i firmaer som handler med Burma. I følge forskningsstiftelsen FAFO har oljefondet kjøpt aksjer i 66 av de 250 selskaper som av FN-organisasjonen ILO er svartelistet for Burma-handel.

HVORFOR?

Det man må spørre seg er hvorfor Norge bruker oljepengene våre på denne måten. Jeg er selv pensjonist og disse pengene skal komme fremtidige pensjonister til gode. Vil vi virkelig at våre penger skal komme fra slike kilder som vi har beskrevet?

Etter som slike ting er blitt avslørt har det kommet flere og flere protester og flere og flere har forlangt at vi skal investere etter etiske retningslinjer. Det svaret vi får er at selskapene er så infiltrert i hverandre at det er nesten umulig å finne ut av. Det

andre som hevdes er at man ikke kan blande forretninger og etikk, og dessuten at det vil koste for mye. "Jeg har ingen grunn til å tro at oljefondet har gjort noe galt" sier Utenriksminister Per-Kristian Foss. "Det er klare kostnader ved å innføre miljøretningslinjer for fondet" sier sentralbanksjef Svein Gjedrem. Men mange andre klarer det, bl.a. Storebrand, Banco og KPL. 90 % av britiske og 13 % av amerikanske pensjonsfond klarer det også, og mange andre med dem.

I Sverige har man noe som kalles Sjunde AP-fonden. Det er et pensjonsfond og har en aksjeportefølje på 20 milliarder. De innførte i 2001 etiske retningslinjer. Etikkanalysen foreslås av Caring Company AB. 14 av de 27 selskaper som Sjunde AP-fondet svartelistet i fjor står på listen over firmaer som vi investerer i. Vi investerer også i rundt 20% av de selskaper som ILO har svartelistet. Påstanden om at man ville tape masse penger på å investere etter etiske krav er tøv. I mange tilfeller kan det lønne seg fordi firmaer som driver etisk forsvarlig er solide firmaer med faste kurser. Sjunde AP-fonden tapte 0.27 % på å kaste ut de 27 verste firmaene i fjor.

Vi må forlange at oljefondet investerer våre penger på en etisk forsvarlig måte, og især må det være en oppgave for IKFF å forlange at våre penger ikke går til militærproduksjon!

Kilder: Magasinet 4.mai 2002 (Dagbladets ukemagasin), SV, Nord Watch, (Fremtiden i våre hendes tidsskrift), SIPRI, Liv Tørres, forskningsleder i FAFO, 13.2.2002 i Dagsavisen og Arbeidsliv.

Er en ny krig mot Irak uunngåelig?

Av Grete Haldorsen

Det er på tide at den norske regjering tar stilling til hvordan den skal forholde seg dersom USA gjør alvor av sine planer om et militært angrep på Irak. Mens det foregår realistiske forberedelser i Det Hvite Hus og Pentagon til en forestående angrepskrig på det irakiske folk, er tausheten i norske media merkbar. Ifølge Bush-administrasjonen er det ikke lenger spørsmål om det blir en ny krig. Men når og hvordan. Dette har vi hørt flere ganger.

USAs militærbudsjett mot nye høyder

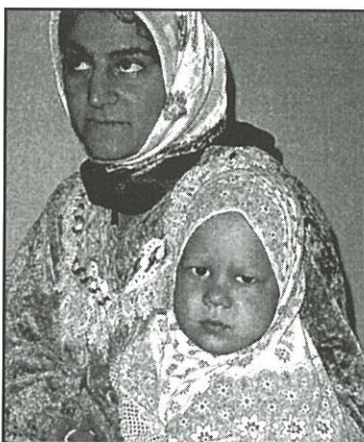
Målet er, sies det, å ta knekken på Saddam Hussein, den onde selv, koste hva det koste vil. Ja, hva gjør man ikke for å få adgang til de enorme oljeforekomster i regionen, for det skal mye olje til å føre flere krigers samtidig og kontinuerlig. Og USA kan ikke denne gangen regne med at allierte dekker de største krigsutgiftene, slik som etter Golfkrigen, fordi motstanden mot en militær aksjon mot Irak synes denne gangen stor. Men selv om hele det internasjonale samfunn skulle gå imot et militært angrep på Irak, har visepresident Cheney gjort det klart at USA likevel vil gjennomføre sitt "korstog mot Saddam Hussein", om det så skal bli alene. Derfor har Bush bedt Kongressen om en økning på \$120 milliarder til "Forsvaret" i løpet av de neste fem år, slik at militærbudsjettet i 2007 vil bli på nesten \$ 500 milliarder (over 4 billioner kroner) – mere enn alle verdens militærbudsjetter til sammen.

Skjær i sjøen

Men der er mange skjær i sjøen. Det beste ville være å finne en "lovlig, plausibel grunn" for et militært angrep som det internasjonale samfunn (NATO, EU og den arabiske verden)

kan akseptere og hjemmefronten kan støtte opp om.

Først prøvde man å knytte Saddam Hussein direkte til 11. september, men bevisene uteble. Istedenfor innlemmet Bush Irak i "ondskapens akse" sammen med Iran og Nord-Korea, men få av USAs allierte og venner har tatt denne aksens bokstavelig. Ikke desto mindre har Bush tatt Irak med i sitt knippe av terroriststater i tillegg til aksens - sammen med flere titalls andre, blant dem Libya, Sudan, Syria, Cuba, Kina og flere. Kongressen har gitt presidenten absolutt frie hender til å bruke alle nødvendige og passende maktmidler overfor nasjoner, organisasjoner og enkeltpersoner som han mener har hatt noe med terroristangrepene å gjøre. Og Bush på

Irakisk kvinne med sykt barn. Dette folket må snart ha lidd nok!

sin side har gitt CIA fullmakt til å bruke alle midler til å fjerne Saddam, også direkte henrettelse, skriver Washington Post 16/6 – i den hensikt å unngå en storstilet militæraksjon. Bush-administrasjonen diskuterer allerede situasjonen og mulighetene i et "Irak etter Saddam".

Så prøvde Washington forgyves å legge skylden på Irak for å stå bak den mystiske spredning av miltbrannepidemien i USA, men det viste seg tilslutt at det var Pentagons egne forskere som hadde utløst epidemien.

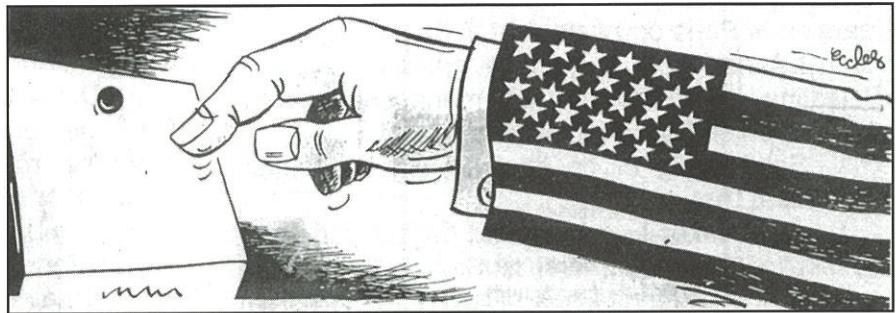
Masseødeleggelsesvåpen

Tilbake står beskyldningene om at Saddam Hussein råder over masseødeleggelsesvåpen som han har skaffet seg etter 1998 da han kastet ut våpeninspektørene med den begrunnelse at en del av dem misbrukte sin rolle som inspektør og opererte som spion for CIA. Men det foreligger heller ikke beviser for at Irak er i besiddelse av slike våpen. Det har både forsvarsminister Rumsfeld innrømmet og tidligere våpensinspektør Scott Ritter sagt offentlig. Den siste har tatt avstand fra beskyldningene og mener at Irak har ingen mulighet for å skaffe seg slike våpen så lenge landet er så utarmet etter 12 års kvelende sanksjoner.

Likevel er det denne passus som har størst sjanse til å danne et plausibelt grunnlag for et "legalt" militært angrep på Irak, som det internasjonale samfunn kan komme til å akseptere. Tilstrekkelig skremmelsespropaganda fra CIA om at Saddams masseødeleggelsesvåpen truer regionen – ja, hele verden – særlig Israel og Vesten – som selv har flusset opp av både atomvåpen og kjemiske- og bakteriologiske våpen, vil litt etter litt "slå igjennom", håper de.

Atomvåpen planlegges brukt
Alle er enige i at Irak ikke har atomvåpen. Ikke desto mindre har både Storbritannias og USAs forsvarsminister, h.h.v. Hoon og Rumsfeld, diskutert seriøst å bruke atomvåpen i en eventuell krig mot Irak som en "forebyggende aksjon (pre-emptive action), dersom *de tror*

at Irak vil komme til å bruke kjemiske og bakteriologiske våpen mot angriperne. Hoon uttalte i denne forbindelse, ifølge The Guardian 6/6, "Jeg er absolutt sikker på at under de rette omstendigheter vil vi være villige til å bruke kjernefysiske våpen – også i en forebyggende aksjon.

Hvem stopper denne armen fra å trykke på knappen?

Nok er nok
Etter den nylig avsluttede og særdeles vellykkede demonstrasjon i Oslo mot Verdensbanken, kan det være greit å minne

mot dette plagede folket. Spørsmålet : **hvem skal stoppe USA?**
Det begynner å bli brennaktuelle.

Norge ut av NATO

Av Gunvor Sæther

Som kjent av alle som driver fredsarbeide har norske media stengt ute så vel skriftlig som muntlige forslag om å melde Norge ut av NATO. Vårt medlemskap er blitt hegnet om av alle instanser innen vårt samfunn som har militært, økonomisk og politisk posisjonsmessig fordel av vårt medlemskap.

FN, fredsorganisasjoner, internasjonale utviklingsorganisasjoner og miljøvernorganisasjoner har rapportert rystende militære, politisk og økonomiske overgrep i regi av USA, overgrep som har vekket og vekker

en storm av protester i alle land. NATO-land tier.

I Dagsavisen 17.7.02 ble Bush-administrasjonens strategiske planer detaljert gjengitt, men ikke kommentert. Våre medier tier, våre politikere tier.

Jeg oppfordrer herved IKFF til å forsøke å samle fornuftens representanter: Freds- miljøverns- og utviklingsorganisasjoner til en felles nasjonal protest mot at Norge underkaster seg USAs/NATOs destruktive planer om å befeste sin posisjon som den suverene verdensmakt. USA nekter å delta i globalt samarbeide for å redde

jordens befolkning fra en forgiftet jord, fra krigens massedød, fra sult og nød.

Det må være mulig å tilføre Norges befolkning forståelsen av at den herskende materielle grådighet og vår imbesile tro på at USAs/NATOs våpen vil sikre oss evig velstand, representerer et feilgrep som bare kan føre til et globalt selvmord. Derfor må Norge ut av NATO, andre medlemsland vil følge etter.

Ulykkelig er det landet som trenger helter.

Bertold Brecht

MENNESKERETTIGHETSMARSJ

I Midt-Østen!

Av Guri Tambs-Lyche

Kvinner er modige, visste du det? Det var kvinner som startet kampen mot krigen og som fortsatt gjør det. Det var kvinner som sto for fredsmarsjen til Paris og neste året til Sovjet, og nå har noen kvinner tenkt å marsjere gjennom Israel og Palestina og kaller det en menneskerettighetsmarsj. Den skal gå i februar/mars 2003.

Selvfølgelig er de litt gale, og selvfølgelig sier folk at "det går ikke".

Jeg husker Eva Nordland da hun fortalte at de skulle lage fredsmarsj til Sovjet. Folk hadde sagt, etter marsjen til Paris, "Dere burde jo ha gått til Sovjet, ikke til Paris". OK så går vi til Sovjet sa hun og fikk kvinnene med seg!

Den som har stilt seg i spissen for denne marsjen heter Torill Eide. Hun fikk dannet en gruppe på 12 kvinner og de er nå kommet så langt at vi andre sier: "Naturligvis går det!"

Den har allerede vakt oppsikt verden rundt, og det er da også meningen, det skal være kvinner fra hele verden som går og de har støtte fra fredsbevegelsene i Israel og Palestina. Torill Eide har allerede vært der mange ganger og snakket med folk.

Torsdag 22.august ble det holdt et møte i FOKUS' lokaler i Storgt. 11 og der ble invitasjonen til marsjen lagt fram. Den begynner med ordene:

Mennesker over hele verden ser med uro og angst på situasjonen i Israel/Palestina, og nærer en sterk medfølelse med folkene som lever i området

Videre sier de at de på denne måten ønsker:

1. å løfte fram respekt for menneskerettighetene i området
2. å støtte menneskene som bor der ved å vise at de ikke er alene i sin kamp for fredelige løsninger
3. å støtte mennesker i begge land som ønsker respekt for folkeretten; ved å gjøre slutt på okkupasjonen og skape en rettferdig fred – med trygghet for alle som bor der.
4. å støtte de kreftene som arbeider for gjenoppbygging og Utvikling
5. Å støtte de kreftene som, når krisen er over, vil fremme samarbeid, vennskap og forsoning

Videre sier de : *Hele vårt arbeid skal være i Mahatma Gandhi og Martin Lither Kings ånd. Ikke-voldsprinsippet er fundamentet vi står på.*

De presiserer også at det er kvinner som skal gå i marsjen, *fordi det tradisjonelt i dette området er menn som bærer våpen, og kvinner som bærer barna.* Men man håper på støtte fra mange menn.

Det er satt ned mange forskjellige grupper: En kunstnergruppe, en gruppe som skal gjøre noe for barna, som er fulle av traumer på grunn av bomber fra fly og selvmordere, og en rekke andre grupper. Så du som er interessert kan sikkert finne en gruppe du kan tilslutte deg.

En av de praktiske tingene man skal gjøre, er å plante oliventrær. Krigen har jo rasert store områder med oliventrær, og oliven er en viktig inntektskilde for palestinerne. Man kan kjøpe 1 eller flere trær for kr. 100.- pr stykk. De er da 1.2 m høye, og vil bære frukt om 5 år. Som "kvitering" får du en miniplakat, der det bakpå står hva du har kjøpt.

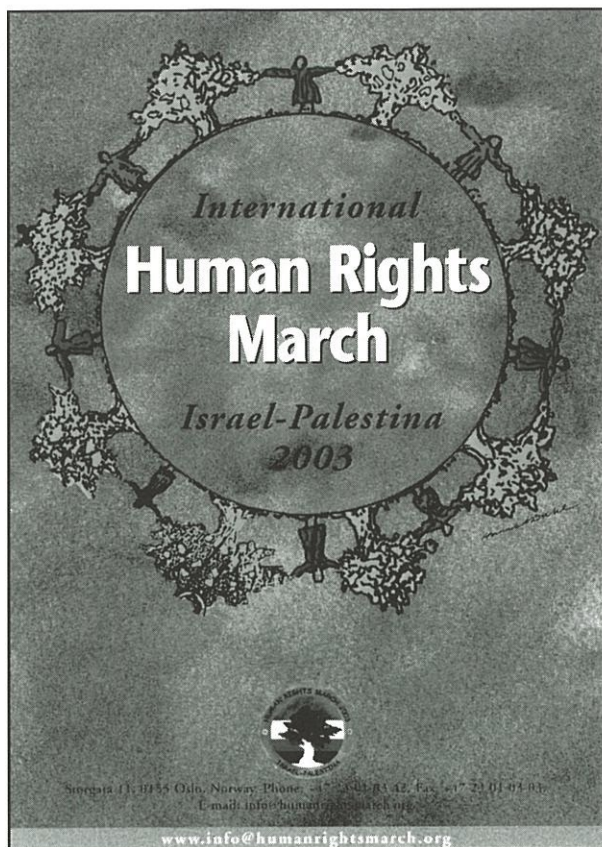
Onsdag 12. september 2002 ble det holdt pressekonferanse i de samme lokaler som den tidligere presentasjonen. Den startet med at vi ble presentert for en gruppe israelere og palestinere som hadde vært her i en uke og samordnet sine planer med den norske styringsgruppen.

Torill Eide fortalte deretter litt om hvordan ideen til marsjen ble til. Etter Oslo-prosessen var hun veldig glad og trodde og håpet at forholdene skulle bedre seg. Men etter hver gang hun var i Midt-Østen så hun at det bare ble verre og verre og begge folk led, og Oslo-prosessen kollapset. Vi ønsket ikke å se på dette uten å prøve å gjøre noe, sa hun.

Etter å ha diskutert med en gruppe kvinner fikk de ideen til en marsj, og de laget det dokumentet som er nevnt foran og diskuterte dette med de israelske og palestinske fredsaktivistene. Og de var veldig begeistret for tanken. Den er allerede kringkastet over hele verden gjennom alle de kvinneorganisasjoner, menneskerettighets organisasjoner og andre som man kan nå, og nå håper man at pressen vil være med og spre opplysninger om marsjen.

"Vi ville prøve noe nytt," sa Torill Eide, "vi ville globalisere samvittigheten, og skape en kanal for alle de som føler frustrasjon over ikke å kunne gjøre noe".

Det var en mann med i gruppen fra Pales-

Plakaten koster kr.100.– og er tegnet av
Hans Normann Dahl

tina, nemlig Safwat Diab fra Ghaza. Han er godt i gang med å organisere de som han har kontakt med, og viser at menn kan være med og organisere.

Så var det åpent for spørsmål fra pressen, og det første spørsmålet var om man hadde fått fritt fram fra myndighetene. Til det svarte Torill Eide at det var neste punkt på dagsorden: Etter pressekonferansen skal den norske styringsgruppen på 5 stykker møte på både den israelske og den palestinske ambassade og legge fram saken med så mye respekt og vennlighet som mulig. Det diplomatiske arbeidet nå er veldig viktig.

Vi ble også gjort oppmerksom på at gjestene våre risikerer ganske mye, bare ved å komme hit og diskutere en slik sak. De risikerer også ganske mye i sine hjemland ved det fredsarbeide de driver. Det er faktisk en ganske stor fredsbevegelse i Israel, selv om vi aldri hører om den.

Som sagt kan hvem som helst som ønsker å gjøre noe i denne sammenhengen ta kontakt.

Adressen er:

The International Human Right March, Storgata 11, 0155 Oslo, Tel: +4723010342, fax: +4723010303, E-post: info@humanrightsmarch.org, www.humanrightsmarch.org
Kontonummer: 1870 30 28655 v/HumanRightsMarch, 2133 Gardvik

Hei!

Jeg henvender meg til deg som synes det er moro å leke litt på PC'n. Jeg tenker ikke på internett, der tar du bare imot, men dette handler om å lage noe selv.

Det er jeg som har laget det bladet du sitter med i hånden nå. Det vil si at jeg har fått manuskriptene til artiklene på disketter, og så bruker jeg et program som heter Microsoft Publisher til å utforme sidene på PC. Det kan sikkert gjøres mye mer spennende enn jeg gjør, det er det jeg mener med å leke. Det skal både litt fantasi og en viss tålmodighet til for å få det til, men det er veldig moro. Og det er slett ikke vanskelig. Når jeg har laget alle sidene ferdig på PC'n overfører jeg dem til en diskett som kalles Zip-diskett. Den kan ta imot hele siden med logo og bilder og alt. Den kan også ta imot fargebilder, men det har vi jo dessverre ikke råd til i "fred og frihet". Denne Zip-disketten er så alt som oversendes trykkeriet.

De fleste foreninger leverer sine manuskripter til et trykkeri og betaler trykkeriet for å gjøre dette arbeidet, men det koster mange penger og IKFF har ikke mye penger som du kanskje vet så derfor trengs en som kan gjøre dette arbeidet. Krukset er bare det at jeg er snart 85 år og det er begrenset hvor lenge jeg kan holde på. Derfor er det at vi etterlyser deg som har lyst til å lære å bruke Publisher-programmet.

Jeg er med i redaksjonskomiteen også fordi jeg synes det er moro å skrive litt av og til også, og ha noen ideer til artikler, men det er absolutt ikke nødvendig, hvis du ikke vil behøver du ikke bry deg om innholdet i bladet, og du behøver ikke nødvendigvis bo i Oslo eller nærmeste omegn, selv om det er det enkleste for kommunikasjonens skyld. Strengt tatt kan du bo hvor som helst i landet, det går an å bruke posten og e-post.

Jeg håper at du tar kontakt med oss hvis du er interessert. Ring til kontoret en av de 4 første dagene i uken. Tlf. 23 01 03 40. Eller skriv til IKFF Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo.

Hilsen Guri Tambs-Lyche

MAHATMA GANDHI

En fredsapostel for vår tid

Av Reidun Astrid Nydal

India, 2002 .

Dette er Mahatma Gandhis land, han som i første rekke må ha æren for at India vant sin uavhengighet. Han viste verden at det var mulig å kjempe mot undertrykkelse og utbytting av et folk uten å bruke voldelige midler. Men da landet hadde fått sin frihet, glemte det ikkevoldspolitikken, på tross av Gandhis advarsler: "Militærhjelp vil nedverdige dere. Militærhjelp betyr adjø til friheten!"

Gandhi fikk aldri Nobels fredspris, og få måneder etter uavhengigheten ble han skutt og drept, 79 år gammel, mens han ledet en bønn. "Lyset har forlatt oss!" var statsminister Jawaharlal Nehrus ord etter den skjebnesvangre januar dagen 1948. Han fikk rett. Den unge staten gikk ei mørk tid i møte.

På vandring i India i det 21. millennium, er det nærliggende å bli minnet om den ikkevoldspolitikken Gandhi mestret å sette ut i livet, og det behovet verden har for å finne løsninger på alvorlige konflikter uten militærhjelp. Grensene mot Pakistan var nå blitt minelagt. Den spente situasjonen mellom de to landene var ytterligere skjerpet tidligere i år med stor fare for ny krig. Den voldelige Kashmir-

konflikten koster stadig mange liv. Den pågående bombingene i Afghanistan var bare en halv lengdegrad lengre vest. I Nepal drev den såkalte mao-geriljaen fram med blodige herjinger. I Guajarat, delstaten hvor Gandhi ble født, tørnet muslimer og hinduer sammen i noen blodige marsuker.

Resultatet: Ca. 800 massakrert, en hendelse som kunne kalle fram mange sterke scener i eldre folks bevissthet fra blodbadet i kjølvannet av delingen av India. Gandhi hadde selv gjort det som sto i hans makt for å forhindre at hjemlandet ble delt i to stater, India og Pakistan. Han forutså at det ville få dramatiske konsekvenser.

Satyagraha - sannhetens vei

Gandhi satte sine spor i folkepsyken. Et godt eksempel var møtet mitt med en aldrende nonne i pilgrimsbyen Rishikesh. Da hun var barn, bodde Gandhi like bak hjemmet hennes i Mumbai. Hver morgen ledet han en prosesjon kvinner gjennom gatene. De var kledd i hvitt og de sang om frihet for India. Det gjorde et uutslettelig inntrykk, selv om Vandana bare var 6-7 år den gangen.

Mohandas Karamchand Gandhi kom til verden i en liten by i Gujarat i 1869, og 13 år

gammel arrangerte foreldrene ekteskap for han med Kasturbai, ei jevnaldrende jente. Barneekteskap ble siden noe Gandhi skulle bli sterk motstander av. Som ung mann dro han til London for å studere jus. Etter endt utdannelse vendte han heim, men uten å finne arbeid. Da det bød seg et engasjement i Sør Afrika for et år, slo han til. Det dårlige arbeidsmarkedet heime hadde ført til at mange indere hadde emigrert til Sør Afrika og her fikk den unge Gandhi erfare rasediskrimineringen på kroppen. Det ble en vekker for han som gjorde at han bestemte seg for å bli i Sør Afrika og kjempe for indernes likestilling. Det var i denne tida at juristen Gandhi ble politikeren Gandhi.

Han vendte heim i 1915 vel forankret i troen på ikkevold (ahimsa) og et enkelt og disiplinert liv. Stikkordet var passiv motstand. Men siden denne kampformen var svært aktiv, valgte Gandhi å kalle den for satyagraha, som betyr sannhetens vei, og som ble det grunnleggende for hans virke livet ut. Men med ikkevold mente Gandhi noe mer enn bare fravær av vold. Det var sinnelaget som var det vesentligste. Da han vendte heim i 1915 hadde

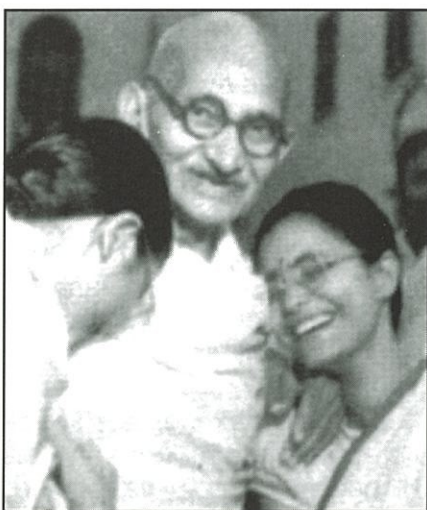
han en velutviklet og verdigfull kampmetode. Han ble hyllet av folket sitt og fikk æresbetegnelsen mahatma (stor sjel).

En annerledes frihetskamp

Hjemlandet trengte Gandhi i kampen for et fritt India. Han ble den ubestridte lederen som klarte å samle folket på tvers av sosial, religiøs og politisk tilhørighet. Midler som boikott, sultestreik og sivil ulydighet ble-systematisk anvendt. Selv ble han fengslet flere ganger, men det endret ikke hans holdninger. Frihet skulle vinnes ved lovlige og fredelige midler.

I 1930 ledet han Saltmarsjen med flere tusen tilhengere mot kysten i Gujarat for å sabotere den britiske loven om å kjøpe salt i stedet for å utvinne det selv. Det året ble 60.000 mennesker fengslet.

I første verdenskrig deltok en million indiske rekrutter. Men da den annen verdenskrig brøt

ut ville ikke Gandhi akseptere at indere skulle delta i krigen. Hans pasifistiske linje seiret. Den største bragden hans ble likevel ikke i kampen mot kolonialismen, men mot religiøst motiverte massemyrderier etter frigjøringen. I sin bok Gandhi (år 2.000) skriver filosofiprofessor Arne Næss at det bør regnes som Gandhis størs-

te seier at han i sitt siste leveår fikk hinduer til å organisere hjelp til å bygge opp igjen muslimers hus som var blitt ødelagt av hinduer under opptøyene. Han organiserte også pengeinnsamlinger for å hjelpe muslimer som var i vanskeligheter på grunn av hinduenes oppførsel.

Et amputert India

Det India som fikk sin frihet i august 1947 var for Gandhi et amputert India. Det var en tragisk deling, og Gandhi anvendte hele sin energi for å forsone de motstridende grupper. Han truet med å sulte seg til døde dersom det ikke kom til forsoning, og det virket. Overalt hvor Gandhi kom, mestret han å roe ned de store massene, ikke minst på grunn av sin sjenerøsitet overfor alle mennesker. Mottoet var å avstå fra handlinger som unødig skjerper motsetninger mellom mennesker som står overfor hverandre i konflikter. På en slik måte greide Gandhi å redde titusener, kanskje hundretusener. Gandhis tilhengere med små luer, Gandhi caps, kastet seg mellom hinduer og muslimer som prøvde å drepe hverandre. For Gandhi eksisterte ikke fiendebegrepet og han handlet konsekvent deretter. Men det var ikke mange politikere som forsto budskapet hans og de forholdt seg til konvensjonelle handlingsformer. Store og praktiske tiltak som det å opprette ikkevoldsbrigader i urosentra, ble aldri satt ut i livet, tross påtrykk fra Gandhi.

"Som et tre bare har en enkel stamme, men mange greier og blad, slik finnes det en sann og fullkommen religion. Men den blir til mange ved å gå gjennom menneskene..." Med en slik forståelse for det religiøse mangfoldet, omga han seg med tillit i samvær med ulike tros-

samfunn. Men denne toleransen ble også det som skulle koste ham livet, og som fikk en fanatisk hindu til å avfyre tre dødelige skudd mot Indias største fredsapostel, fem måneder etter at Gandhis ikkevoldspolitik hadde sikret landet frihet.

Nytt fra avdelingene

Trondheim

At Trondheimsavdelingen er nedlagt som avdeling har vi visst lenge og beklaget like lenge. Medlemmene er gått over til å bli personlige medlemmer, men vi har heldigvis personlig kontakt med Ingeborg Skjåk Bræk fremdeles. Det er vi svært glade for, og særlig nå da hun, som hun sier, rydder opp i sakene sine og sender til landsstyret ting som hun mener kan ha interesser for oss. I mars fikk vi en ny fane, maken til den vi har, og dessuten en fane for FN-sambandet. Hun overlater til landsstyret å bestemme hva vi vil gjøre med dem. Mest glad ble vi for en del av vår (og Trondheimsavdelings) historie, nemlig en protokoll med møte-referater, regnskapsutdrag og avisutklipp som handler om vår virksomhet i Trondheim fra opprettelsen av i mars 1935 til siste styremøtetreferat før krigen datert 7 mars 1940. Vi takker og gleder oss til å "plukke" fra nevnte protokoll til kommende nummer av *fred og frihet*

SIA

Den som ikke leter, kan ikke finne;
Den som ikke våger, kan ikke vinne.
Norsk ordsdtak

SIKKERHETSRAÅDSRESOLUSJON 1325- OGSÅ EN MILITARISERING AV KVINNER

Av Ellen Elster

IKFF har startet et arbeid for å fremme sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om "kvinner, fred og sikkerhet" og legger press på UD for å ta resolusjonen på alvor. Jeg viser til flere artikler i *fred & frihet* om temaet. Disse artiklene har primært rettet fokuset på kvinners deltakelse i konfliktløsning, fredsforhandlinger og i gjenoppbygging av samfunnet etter konflikt.

Resolusjon 1325 går ut på representasjon og deltakelse av kvinner i fora hvor beslutninger fattes på alle nivåer, integrering av kjønnsperspektiv i opplæring, planer og rapporter, beskyttelse av kvinners sikkerhet og menneskerettigheter i og etter konflikt, og at flere kvinner må delta i FNs fredsbevarende styrker, samt utvikling av codex for opptreden av og kursprogram for FN-styrkene.

Kvinnens deltakelse i FN-styrkene er en side ved resolusjonen som IKFF ikke har tatt opp til debatt, og som jeg synes er svært problematisk.

En skjult og stygg historie

Det kan være mange grunner for å fremme feminisering av FN-styrkene. Styrkene som i stor grad har bestått av menn, har hatt sine negative sider. I kjølvannet av FN-nærværet er prostitusjon oppstått. Også overgrep mot kvinner og voldtekt er blitt utført av menn med blå hjelmer.

Under krig er det ikke uvanlig at kvinner blir voldtatt av motpartens mannlige soldater. Dette er en del av krigsstrategien. (Jeg viser til Susan Brown-Millers bok om voldtekt, fra 1975 hvor hun viser at vold-

tekt blir benyttet systematisk i alle tider som krigsstrategi.) Det var først under krigen på Balkan at dette ble synliggjort og kriminalisert. Traumatiserte kvinner skulle så møte nye menn i uniformer og som lik som skulle ivareta deres interesser.

På denne bakgrunnen vil kvinners deltakelse i FN-styrkene kunne være formildende. Erfaringer viser at nærværet av kvinner bidrar til endret atferd blant mennene. Det viktigste er at kvinner er ofte mer sensitive overfor lokalsamfunnene de kommer til og bidrar til at lokale kvinner kan åpne seg om krigsovergrep. Dette er etter hvert blitt en del av de oppgavene FN-styrkene har. I det hele tatt vil kvinner kunne bidra med en rekke erfaringer og kompetanse, og som vil være annerledes enn menns erfaringer og perspektiv. Dette vil øke mangfoldet hvor kunnskap, tilnærming og perspektiv vil kunne løse oppgaver mer effektivt.

Det er også dette argumentet som vi møter i dagens diskusjon om kvinners deltakelse i det militære, blant annet av likestillingsombud Kristin Mile (Dagsavisen 27. mai 2002).

Ved innføring av verneplikt for kvinner vil kvinner i det militære kunne bidra til å skape fred i konfliktområder, mener hun.

Nytt NATO og økt militarisering

Men er det så enkelt? Guri Tambs-Lyche påpeker i sitt svar til Mile (Dagsavisen 10. juni 2002) at det militære forsvaret går i retning av elitestyrker med evne til å kjempe internasjonalt med høyt utdannede spesialister og med stor effektivitet og mobilitet, og at verneplikten etter hvert er en saga blot. Bare i år vil færre enn 40 % av det mannlige årskullet gjennomføre militær verneplikt (Aftenposten 29. mai 2002).

FN-styrkene består av flere nasjoners militære styrker. Mange av dem vil være medlem i NATO. Hva innebærer det for oss i Norge og som NATO-medlem?

I 1999 fikk vi et nytt og moderne NATO tilpasset tida etter den kalde krigen. NATOs bombing av Kosovo i 1999, ble den første prøven på den nye strategien. 11. september i fjor ble den andre prøven. NATO-landene fulgte lojalt opp den USA-ledete krigføringen i Af-

ghanistan. Nå står Norge klar til å sende bombefly til dette krigsherjede landet.

NATO strategien innebærer flere ting. NATO kan gå til angrep utenfor medlemslandenes egne territorier. Doktrinen om alle for en, en for alle, ble utvidet til ikke-artikkel 5-operasjoner (for øvrig et merkelig begrep), slik at invasjonsforsvaret er utvidet til en angrepsstyrke for å forsvare interesser som kan ligge utenfor Norges grenser. Angrep på utenforliggende land kan settes i verk uten mandat fra FN's sikkerhetsråd. Strategien innebærer at norske soldater må være forberedt på ikke bare å gjøre tjeneste men også delta i krig utenfor landets grenser.

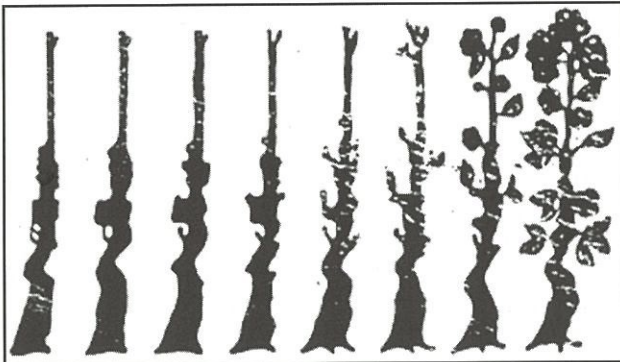
Det er altså ikke myke kvinner i fredsoppdrag det militære handler om. Med opphør av den kalde krigen og den nye NATO-strategien har det kommet en ny aggressiv dimensjon og som har økt militariseringen i verden. Den såkalte krigen mot terrorismen har ytterligere forverret dette bildet. Samtidig er nye begreper tatt i bruk. Det heter ikke krig lenger, men humanitær intervensjon. Etter mitt skjønn er det misbruk av ordet humanitær når det i realiteten betyr bombing av sivile i Kosovo og Afghanistan.

Et maskulint militære med feminine egenskaper?

Det er dette bakteppet kvinner (og menn) må ha når de velger det militære som karriere. Dette bakteppet gjelder også for FNs fredsstyrker og er i beste fall bare en lite del av hva det innebærer å være soldat. Kvinner trer inn i et manns-

dominert område, en organisasjon som til de grader preges av maskuline verdier. Det tas lite hensyn til det å være kvinne. Fortsatt er det slik at når kvinnelige soldater intervjues, er de opptatt av å være "en av gutta". Da er det noe som ikke stemmer når det samtidig argumenteres for at kvinner skal myke opp det militære og at kvinners feminine rolle er en verdi i seg sjøl.

Professor Gerard J. De Groot fra universitetet i St. Andrews i Skottland (1) har problematisert det forholdet at fredsbevarende styrker blir ivaretatt

av soldater. Samtidig ser han behovet for kombinasjonen av soldater og sosialarbeidere. De Groot har blant annet deltatt i forarbeidene med resolusjon 1325. Han mener at det i seg sjøl er en motsetning som særlig gir seg uttrykk gjennom den militære opplæringen. Det er det stereotype maskuline som framdyrkes, mens de mer kvinnelige egenskaper avlæres. Han mener at unge menn som går inn i det militære, gjør det for å forberede seg på kamp. Mens FN trenger soldater som kan bevare de kvinnelige egenskapene.

Et spørsmål om verdier

Det reiser seg her et spørsmål om verdier og om hvilke verdier som er noe verdt i samfunnet. Ser vi på samfunnet rundt oss, er feminine verdi-

er ikke mye verdt. I likestillingens navn oppfordres kvinner til å gå inn i tradisjonelle mannsyrker. Menn oppfordres ikke til å gå inn i tradisjonelle kvinneyrker. Hvorfor? Enkelte vil svare at så dumme er ikke menn.

Men hva slags samfunn vil vi ende opp med hvis ingen, verken kvinner eller menn, vil ivareta det tradisjonelt kvinnelige? Det jeg savner når vi snakker om likestilling, eller om "mainstreaming" av kjønns-perspektivet, er de verdimeslige sidene. 70' åras kvinnekamp besto av frigjøring på kvinners egne premisser, ikke en automatisk likestilling på manns-samfunnets premisser. Deltaelse i det militære er ingen frigjøring, verken for kvinner eller for menn, men kun et ytterligere skritt mot et militarisert samfunn.

Det er klart at kvinner kan være med på det meste, også delta i krig. Kvinner har vist at det kan de. Men det er ikke det som preger bildet. Det er tross alt så få at det får oppmerksomhet. Derimot er det slik at det er kvinner og barn som blir flyktninger, kvinner som ivaretar lokalsamfunnene og representerer stabiliteten. De sikrer at lokalsamfunnets tradisjoner videreføres. Det er også de som tar vare på dem som blir igjen, barn og eldre, og som finner løsninger på en vanskelig hverdag preget av ufred og vold. Fortsatt er det også slik i våre mer fredlige samfunn at kvinner velger tradisjonelt. Få kvinner velger å krige eller å gå inn for en militær karriere. Hvorfor ikke bygge videre på denne tradisjonen?

Fredskultur

Militæret er fortsatt en mannsbastion med maskulin kultur og hvor menn opplæres til kvinnefiendtlig syn. Formålet

med 1325 er blant annet å få bukt med det. En regner med at blir det flere kvinner i det militære, vil det bli mer humant. Er ikke det en anakronisme når militære styrkers primære oppgave er å drepe?

Resolusjon 1325 representerer på mange måter FN i miniatyr. FN framstår med to ansikter, jeg bruker her eksemplene Sikkerhetsrådet og UNESCO. I Sikkerhetsrådet styrer statene og uttrykker sine respektive lands politikk, og til tider krigspolitikk. FN-styrkene er et modifisert uttrykk for denne politikken. Det vi ser i dag er at NATO-styrkene i stor grad har overtatt denne rollen med eller uten mandat fra FN. UNESCO representeres gjennom fagfolk som i mange år har utviklet begrepet fredskultur og måter å sette innholdet i dette begrepet ut i livet. Det er unødvendig å si hvilket ansikt får flest ressurser.

Resolusjon 1325 har en sivil del og hvor kvinner blir fredskulturens bærere om de slipper til i møte rommene hvor beslutningene fattes og om deres tanker om fred blir integrert i oppbyggingen av samfunnet etter konflikt. Resolusjonen har også en militær del som innebærer krav om kvinners deltakelse i FN-styrker. Mitt anliggende er om det er mulig å dyrke den sivile delen framfor den militære. Uansett må det militære aspektet med på alle de dagsordnene hvor resolusjonen diskuteres og problematiseres.

- (1) Fra en innledning på NATO-kvinnenes årsmøte 26.-31. mai 2002. "Wanted: A Few Good Women. Gender Stereotypes and their Implications for Peacekeeping". <http://www.nato.int/ims/2002/cwinf2002/cwinf-01.htm>

Avduking av byste av Birgit Borgersen Wiig 10. august 2002

Avisen Øvre Smaalenene har eksistert i 100 år. Den har vært i Birgit Borgersen Wiigs families eie i de fleste av de 100 årene. Selv overtok hun avisen etter sin far og virket som en dyktig og avholdt redaktør gjennom det meste av etterkrigstiden

Øvre Smaalenene markerte 100-årsjubileet med å avduke en byste av Birgit i Guderudparken i Askim den 10 august i år. Foruten sin innsats som aviseier og redaktør gjorde hun en stor samfunnsinnsats.. Hun var mangeårig medlem i IKFF, og derfor var et titalls IKFFere tilstede under avdukingen og ved en tilstelling etterpå. Rundt hundre avisfolk, gamle venner og kvinne-og fredsaktivister var tilstede da nåværende redaktør av Øvre Smaalenene ønsket velkommen. Styreformannen i avisen holdt tale fra avisen, alle de ansatte og abonnentene, og tegnet et sterkt bilde av et avholdt medmenneske og et dyktig avismenneske med mange interesser og en vid horisont.

Bysten var laget av billedhuggerinnen Marit Wiklund og vakte spontan applaus da styreformannen avduket den. Berit Ås talte så om Birgits innsats som kvinne og fredsforkjemper.

Hun tok utgangspunkt i spørsmålet: "Hvem var egentlig Birgit Borgersen Wiig?" Det er nok ikke noe lett spørsmål å svare på. Hun var medmenneske, avismenneske, kvinneforkjemper og fredsaktivist – og sine venners venn. Vi får vel aldri svar på hvem hun var, men i positiv forstand må hun kunne kalles "mangslungen".

Etter avdukingen ble de tilstedeværende invitert til en "enkel tilstelling" på en kunstkafe i Storgata.

Der fikk en etterhånden mange svar på hvem hun var i samtale med dem som hadde kjent henne.

SIA

Kari Engelsgaard Kromann til minne.

Vi har savnet henne i mange år. men nå er det ugjenkallelig. Vi sitter igjen med savnet i sorg over et medmenneske og medlem av IKFF. Det er vanskelig å forestille seg at vi må gå videre uten hennes glade smil, vettuge innspill i diskusjonene og vilje til å stille opp. Da hun ble syk hadde hun akkurat tatt på seg å bli medlem av et ledertriumvirat i Kvinneligaen. Hennes del av arbeidet skulle være kontakt med andre freds- og kvinneorganisasjoner og med media. Hun hadde en vid bekjentskapskrets og akkurat dette arbeidet hadde hun spesielle kvalifikasjoner for.

Det vil føre for langt å nevne alle hennes interesser og kontakter. Her og nå minnes vi henne som den kraften hun var for oss, det savnet vi føler og den sorgen som nesten lammet oss – først da hun ble syk og vi skjønnte at det nok var ugjenkallelig, og nå da det gikk helt opp for oss at Kari er gått ut av tiden.

SIA

Landsmøte 7-8 september 2002 i Stavanger

Referat ved Guri Tambs-Lyche

Landsmøtet ble holdt på Hotel Alstor i Stavanger. Det var avdelingene i Sandnes og Stavanger som arrangerte møtet, og det gjorde de veldig bra.

Kari Foldøy som er leder av Stavanger avdeling åpnet møtet og ønsket alle velkommen, og ga deretter ordet til landslederen Mari Holmboe Ruge, som hadde forberedt møtet veldig grundig. Hun hilste bl.a. fra Edel Havin Beukes som akkurat var kommet hjem fra deltakelse i Johannesburg. Vi ble også minnet om Kari Engelsgaard Kromann som gikk bort nylig.

Deretter gikk vi igjennom styrets rapport fra året som gikk punkt for punkt. Her er et kort sammendrag av denne: Året har vært sterkt preget av hendingsene omkring 11 september og det som fulgte etter. Vi har deltatt i protester mot krigen i Afghanistan. Deler av det vedtatte programmet fikk derfor mindre aktualitet og oppmerksomhet enn vi hadde planlagt. Også internasjonalt har dette preget WILPFs arbeid, i tillegg til interne problemer pga skifte av ansatte på kontoret både i Geneve og New York.

Landsstyrets hovedsatsning har vært markering av 100-årsjubileet for Nobels fredspris, deltaking i antikrigskonferansen i mars med senere spesialnummer av "fred og frihet", aktiv deltaking i ForUMs arbeid før Johannesburgkonferansen og informasjon om Sikkerhetsrådsresolusjon 1325, og oppstart av samarbeid med WILPF Libanon.

Rapporten ble godtatt i sin helhet. Også de enkelte rap-

porter fra avdelingene ble gjennomgått. Regnskapet ble gjennomgått og godkjent.

"fred og frihet" ble diskutert og det kom fram at det var ønske om at lengre artikler bør ha en slags sammendrag eller presentasjon av stoffet først. Vi synes vi svært ofte har det i form av en ingress, men skal være ekstra oppmerksom på det.

Etter en fantastisk lunsj fikk vi en åpen del av møtet der Rogaland fredspris ble delt ut. 2/3 av beløpet gikk til Gerd Grønvold Saue for hennes bøker om de første kvinnelige nobelprisvinnerne, 1/3 gikk til deling mellom Sandnes og Stavanger avdelinger for deres kort om nobelprisvinnerne til 100 års jubileet.

Deretter fikk vi et foredrag av Ellen Sofie Baalsrud om Sikkerhetsresolusjon 1325 om "Kvinner, fred og sikkerhet", en resolusjon som viser seg å føre mye mer med seg enn man skulle tro. Det ble ganske mye diskusjon omkring dette temaet og den aktuelle situasjon, men det ble tilslutt samlet opp i vedtaket fra møtet.

Søndag: Mari åpnet med å fortelle om WILPF sentralt og deres problemer (nevnt før), men nå skal det være IEC-møte 26 november på New Zealand. Vi håper å greie å sende 2 medlemmer til det møtet. Der skal bla. være et seminar som er åpent for alle, med tittelen "Modige kvinner i farlige tider"

Så hadde vi fått en telefaks fra Edel Havin Beukes med en foreløpig rapport fra Johannesburg.

Samarbeidsprosjektet

med WILPF Libanon har vakt interesse i FokUS og skal arbeides videre med.

Deretter gikk vi igjennom arbeidsprogrammet, og kort omtalt ble følgende temaer vedtatt:

- Det ble dannet en gruppe som skulle arbeide med temaet "kvinner og konfliktløsning" og gå gjennom 1325: Ellen Sofie Baalsrud, Ellen Elster, Marie Larsson, Johanne Gripsrud. Samarbeid med Norges Fredsråd som er veldig interessert i 1325.
- Støtte til Menneskerettighetsmarsjen.
- Det ble også dannet en gruppe til å ta seg av problemene med utarmet uran, atomavfall og lignende: Eva Fidjestøl, Edel Havin Beukes, Eva Nordland og Berit Ås. Protest mot militarisering av verdensrommet.
- Kvinner blir fattigere og fattigere, også i Norge. Det må satses på alternative økonomier. Samarbeid med FOKUS.
- Etter Johannesburg.
- Libanonprosjektet.
- Det er mulig at vi kan få en delegat til FNs generalforsamling neste år.
- Det ble ytret ønske om å få laget et gavekort. Vi må få til en hjemmeside, Valgene gikk uten problemer og nye i styret ble: Leder: Edel Havin Beukes, Karin Aanes, Marie Larsson og Anne Kjersti Bjørn. Fra før: Tippa Hareide, Sidsel Andersen Og Edel Elster. Mari H. R. fortsetter på kontoret.

Sidsels plukk

Jeg har kommet til første nummer etter krigen. Det kom allerede i oktober 1945 og det kom nye nummer også i november og desember!!!. Alle tre numrene var fyldige med mye interessant lesing både for oss som husker de dagene og for nye generasjoner.

Lederen i nr. 1/45 begynner med ordene: "Norge er fritt. Hvilken jubel ligger det ikke i disse ordene, hvilken storm av begeistring har de ikke utløst i alles hjerter", og den slutter med: " – vel møtt til åpent og ærlig samarbeid, til utveksling av meninger, til ros og ris. Når vi alle er besjelet av det samme inderlige ønske om alvorlig å gå inn for å yte vår skjerv til fremme av det store mål: En varig fred på jorden, da er betingelsene lagt for et lykkelig samarbeid".

Ja, et langt samarbeid har vi hatt, lykkelige kan vi ikke ha følt oss, og vi i Kvinneligaen har ikke tenkt å gi opp selv om skuffelsene har vært tilstede i rikt monn.

Dette første året etter de "fem lange årene" hadde vi mange glæder. Vi fikk besøk av "celebre gjester", nemlig en kjent engelsk forfatterinne Vera Brittan (Viseformann i den engelske gruppe av IKFF) Hun holdt foredrag i Nobelsalen. Emnet var: "The shape of the future. The present international scene – the atom bomb and its implications – end of war or end of men – fundamental changes in values and conduct needed to ensure human survival progress."

En kjent svensk riksdagskvinne holdt også et foredrag litt senere på året: "Fra Dumbarton Oaks til San Francisco" var emnet for hennes foredrag.

Utenlandsturer fikk vi også. Fra 29. Juli til 1. August inviterte den svenske seksjonen av IKFF til møte på Sjøvik Folkehøgskole i Dalarna. Det var et langt referat fra dette møtet i bladet, dessverre fremgikk det ikke hvem som har

gjengivelse av resolusjoner vedtatt under møtet. De gjaldt:

Militærspørsmålet - der man beklager at det har vært nødvendig å sette militærmakt bak de Forenede Nasjoner og påpeker at med mindre Atlanterhavsdeklarasjonens uttalelse om gradvis nedrustning virkeliggjøres vil det i det lange løp være umulig å opprettholde freden.

Grensespørsmålet - der det uttrykkes håp om at dansker bosatt syd for den danske tyske grense må oppnå en slik mindretallsstilling at de ikke blir tvunget til å utføre tysk militærtjeneste, samt at de får den fulle frihet til å leve sine liv innenfor den danske kulturs rammer.

De Forenede Nasjoner - at slik som Kvinneligaen i Zürich i 1919 vedtok å støtte Folkenes Forbund tross de feil og mangler som klebet ved det, også vil støtte FN, selv om de innser at det er de fem stormakter og deres innbyrdes samarbeid som vil prege det.

Oppdragelse - fra møtet i Haag i 1915 har vi arbeidet for at freds- og rettstanken må prege oppdragelsen, og hevdet at ungdommen ikke bare skal oppdras til å være gode borgere av vårt eget land, men gode verdensborgere.

Flyktningeleirene - som ledd i en internasjonal bevegelse er det maktpåliggende for Kvinneligaen at motivet for flyktningebehandlingen ikke blir gjengjeldelsesprinsippet, men medmenneskelighet i overensstemmelse med nordisk kulturs tradisjoner.

FRED OG FRIHET NR. 1. 2 OG 3 1945

skrevet referatet, men det lyste av glede og optimisme. 16. Og 17. Oktober samme år reiste 10 norske medlemmer fra Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Notodden til det danske landsmøtet. Fra dette møtet kan vi i nr.2/45 lese referat med

Statsminister Kjell Magne Bondevik
Postboks 8001 Dep.
0030 Oslo

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet har hatt landsmøte 7-8 september. Hovedsaken for oss var dagens farlige internasjonale situasjon og Norges rolle i den angrepskrigen som forgår i Afghanistan og planlegges mot Irak.

Norge deltar i angrepskrigen skam!

Igjen er Norge i krig mot et land som verken truer eller har angrepet oss. Dette har Regjeringen gjort uten offentlig debatt eller åpen Stortingsbehandling. Bombingen av folket i Afghanistan forsøkes fremstilt som en solidaritetshandling med undertrykte kvinner. IKFF avviser dette som misbruk av kvinnesaken. Kvinnefrigjøring skjer ikke gjennom krigføring. Dette argumentet avleder oppmerksomheten fra de økonomiske og strategiske stormaktsinteressene som ligger bak, legitimert av NATOs nye offensive strategi. IKFF krever at Regjeringen kaller hjem snarest de som deltar i dette skammelige felttoget.

En ny angrepskrig er under oppbygging. Bush og Blair forsøker nå å få et mandat fra FNs sikkerhetsråd til sine folkerettsstridige planer om å angripe Irak. Men FN-pakten åpner bare for bruk av militær makt i rent selvforsvar. IKFF krever at Norge tar klar avstand i Sikkerhetsrådet fra disse krigsplanene.

For IKFFs landsmøte:

Edel Havin Beukes, landsleder (sign)
Marit Holmboe Ruge

Møte med kvinner fra Øst-Afrika

Av Ellen Sofie Baalsrud, internasjonalt styremedlem

I sommer hadde jeg gleden av å representere Kvinneligaen på den store konferansen "Women's Worlds" som fant sted på universitetet i Kampala, hovedstaden i Uganda.

Dette var en kjønnsforskningskonferanse som samlet forskere, studenter og aktivister fra hele verden, men flesteparten av deltakerne var afrikanere. På seminarene om konflikt og fredsbygging deltok mange kvinner – og en god del menn – som hadde kommet fra distriktene i Uganda. Nordområdene i Uganda er sterkt preget av konflikten som har pågått og fremdeles pågår der. Skrittet fra formell våpenhvile til en faktisk trygghet for befolkningen er vanskelig. I mange områder i Afrika har kvinners engasjement i innsamling av håndvåpen gjort dette skrittet lettere – og det er tragisk at kvinnene ikke får slippe skikkelig til i fredsbestrebelsene i Øst-Afrika.

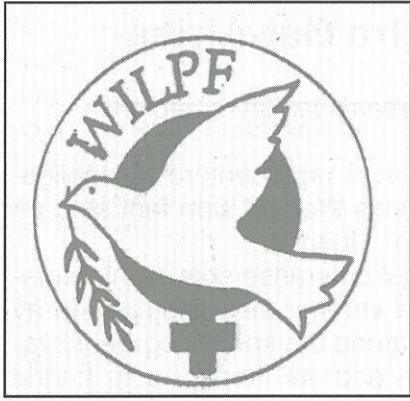
Det hadde også kommet en gruppe fra Sudan som selv sagt var engasjert i konflikten som pågår der og som har pågått i 19 år. Jeg spisset ørene når disse snakket, for vi vet jo at Norge er sterkt til stede i Sør-Sudan gjennom Norsk Folkehjelp og Kirkens nødhjelp. Dessuten har Norge en synlig rolle i den fredsprosessen som pågår, som leder for gruppa av 4 observatørland (de andre landene er USA, Italia, Storbritannia).

Da konferansen startet hadde det akkurat blitt inngått en fredsavtale – mellom regjeringen i Sudan og opprørsstyrkene i sør. Som kjent er denne avtalen blitt brutt siden og prosessene er satt tilbake.

På seminarene i Kampala ble det ofte vist til Sikkerhetsrådets resolusjon nr. 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Denne resolusjonen forplikter alle aktører i fredsprosesser til å bidra til å øke kvinners deltakelse på alle nivåer. Ved forhandlingene i Sudan har kvinnene vært altfor dårlig representert. Tallene fra siste forhandlingsrunde forteller om 3 kvinner av i alt 42 delegater.

Kvinneligaen vil rette en henvendelse til norske myndigheter om å benytte det handlingsrommet som ligger i observatørrollen til å fokusere på kvinners deltakelsen i de videre forsøkene på fredsforhandlinger.

Liten rapport fra WILPF møte i Geneve 6-8 mars i år.

Et årlig foretagende for å markere kvinnedagen i FN's hovedkvarter. I fjor var tema "small arms" (Håndvåpen) I år var temaet "Terrorism, The global Order, Arms and Missile Defence".

For meg var det fantastisk å få oppleve at vi som NGO, faktisk har innflytelse i FN!

Det var møte i Sikkerhetsrådet 7.mars. Som observatører på galleriet, fikk Kvinneligaen lest opp en deklarasjonsom som i korthet manet Sikerhetsrådets til å oversette retorikken til konkret aksjon. Sikkerhetsrådets alvorlige menn svarte med pompøse hilsninger til Kvinner i hele verden på Kvinnedagen.

Men etterpå skulle vi lobbe med hver våre land. Det viste seg at nestlederen på Den norske ambasadene var min gode venninne Ann Ollestad fra 20 år tilbake. Hun satte Liss og meg i forbindelse med vår representant i Ministerrådet Knut Langeland og hans kollega Annette Landell – Mills. De vil arbeide for at vi får fremføre våre meninger selv.

Fra seminaret var jeg mets imponert over en av våre yngre medlemmer som arbeider ved New York kontoret, Emily Schroeder.

Vi markerte oss sterkest på 1325. Spesielt var dette nyt-

tig informasjon for Visepresidentene fra Siri Lanka og Sierra Leone.

WILPFs solidaritetskomite i Pelestina 10-13 mai 2002

Kirsti Kolthoff fra den svenske seksjonen av WILPH var sammen med 4 andre WILPF-kvinner (Edith Ballantyne, Canada og Sveits, Elisabeth Lesage, Frankrike, Margaret Turner, England og Hugunot Haber, USA) etter invitasjon fra den palestinske seksjonen på solidaritetsvisitt i Palestina hos den palestinske seksjonen av WILPF og på besøk hos den israelske seksjonen i Jerusalem. To unge finske journalister (Pen Club) deltok også. Delegationen benyttet anledningen til å stå sammen med "Women in Black" på Paris Square og deltok i deres krav om stopp av okkupasjonen. Vi har fått en fyldig rapport fra denne reisen som omfattet diverse møter med palestinere i Jerusalem, møte med Yassir Arafat i Ramallah, og med medlemmer av den israelske seksjonen.

Vi nøyer oss her med de anbefalinger til WILPF som deltakerne konkluderte med etter sine møter med de israelske og palestinske seksjonene. Det er mange følelser ute og går, både såre og hatske, negative og positive på begge sider i konflikten.

Her er anbefalinger i 7 punkter på ting som **kan** gjøres både av de impliserte selv og av WILPFs seksjoner:

1. Oppmuntre WILPF-medlemmer og grupper til å reise for å se og rapportere om hva som virkelig hender.
2. Be om at nasjonale seksjoner driver lobbyvirksomhet overfor sine regjeringer og internasjonalt og mane til at

de følger relevante FN-resolusjoner og alt som kan beskytte det palestinske folk.

3. Danne en 3-4 kvinners delegasjon som skal møte statsledere i araberstatene og oppfordre dem til å holde en streng linje når det skal dannes en palestinsk stat innen de grenser som ble nedfelt i våpenstillstandsavtalen i 1967 (den grønne linje). Landene bør besøkes etter prosjekteringsliste: Egypt, Saudi Arabia, Marokko, Libanon og Syria.
4. Å støtte et jødisk medlem fra den israelske seksjonen for å foreta en foredragsturne i USA for å snakke til Jødiske Samfunn og WILPF-avdelinger og fokusere på situasjonen sett gjennom vår israelske seksjons og andre israelske fredsvenners øyne.
5. Å støtte våre israelske og palestinske seksjoners arbeid – også finansielt.
6. Å utvikle en "forhandlingsmodell" med kvinner fra regionen for å utvide og forsterke kvinners nettverk i Midtøsten som foreslått i det WILPF-svenske/Meprojektet, og skaffe midler til å gjennomføre det.
7. Å få WILPF-seksjoner og medlemmer til å spre denne rapporten eller kortversjoner av den i sine nærmiljøer.

Hele rapporten er på 11 sider lettlest engelsk og kan fåes ved henvendelse til kontoret (mot kr.30.- til dekning av kopiering og porto)

Rapporten ber høylydt om at hver enkelt av oss tenker over: HVA KAN JEG/VI GJØRE?

WILPF i Geneve har sendt ut følgende vedtak:

INGEN FLERE 11.SEPTEMBER, HELLER IKKE I IRAK ELLER NOEN ANDRE STEDER

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (WILPF) er skremt av at USA truer med krig mot Irak. WILPF advarer mot en slik tragisk opptreden: En krig mot Irak vil skade ikke bare landet og folket, men den risikerer å ytterligere destabilisere hele regionen. I tillegg truer den med å sette hele det internasjonale system og FN i kaos.

WILPF henstiller til USAs regjering og alle dens allierte å opptre som ansvarlige medlemmer av FN. Vi oppfordrer USA og alle land i FN å avslutte sanksjonene mot Irak, slutte med bombetokter, fortsette våpennekt, gjenoppta våpeninspeksjonene og opprettholde resolusjonene i FNs sikkerhetsråd. Vi henstiller til regjeringen i Irak å føye seg etter FNs nedrustningsvedtak. Vi henstiller til FN å vedkjenne seg sitt internasjonale ansvar og ikke gi etter for uprovosert aggresjon.

Det er et år siden angrepet den 11.september 2001 på Pentagon og World Trade Centre – eksakt 28 år etter angrepet på det demokratiske Chile 11 september 1973. Vi beklager dypt de tusener av sivile som ble drept under begge disse tragediene.

Vi sørger over de tusener av sivile som er og blir drept i Afghanistan i en krig mot terrorisme satt i gang av USA den 7. oktober 2001 og støttet av NATO, som svar på angrepet den 11 september.

Gjennom de siste tre år, har terrorisme, nasjonalt og internasjonalt, blitt brukt mer og mer for å oppnå politiske mål, av begge sider i konflikten. Siden Gulf-krigen i 1991 har konflikter mellom land, og etniske og religiøse konfrontasjoner mellom sosiale grupper, som tidligere har levd fredelig side om side i århundrer, steget mange ganger. I større og større grad går det ut over sivilbefolkningen.

Vi henstiller til alle regjeringer, spesielt USAs regjering om å forlate den militære veien å løse konflikter, og i stedet sammen søke å finne roten til konfliktene og fredelige løsninger .

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, som representerer kvinner i mange land i alle verdensdeler, fordømmer all bruk av vold og krig. Vi

henstiller til alle mennesker å gjøre sine stemmer hørt og presse regjeringer til å avstå fra militære aksjoner mot noe land og noe folk, og å presse dem til å søke FNs politiske og økonomiske løsninger på konflikter.

Faren for vår jord og vår menneskehet er overhengende. Den er rell og trenger en øyeblikkelig og fredelig løsning. La oss insistere på at verdens resurser skal fortsette å være en verdi for kommende generasjoner og ikke bli ødelagt i krig.

Krishna Ahojapatel, Silvi Sterr,
President International Secretary
Oversatt av Guri Tambs-Lyche

.....

Nobels fredspris er, gjennom de hundre år prisen er utdelt, gått til 10 kvinner. Av disse 10 var 4 medlemmer av WILPF. Alle 10 ble hedret og minnet under "Alfred" festivalen i Oslo høsten 2001, men vi gjentar en omtale og bilde av "våre" 4. Det fortjener både de og vi. Den første av dem var

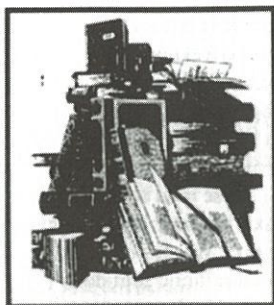

Bertha von Suttner

født grevinne Kinsky (1843-1914) i Østerrike. Forfatter og fredskjemper. I fremtidsromanen *Das Maschinenalter* (1888) angriper hun sin tids fordommer, bl.a. Undertrykkelsen av seksuallivet. Da romanen "Ned med våpnene" kom ut i 1889 begeistret den millioner av mennesker og den ble oversatt til mange språk. Forfatteren ble en av sin tids mest berømte fredsforkjempere. Hun stiftet den første fredsorganisasjon i sitt hjemland Østerrike, og det var hun som fikk dynamittens oppfinner, Alfred Nobel, til å ta fredssaken med i sitt testamente.

Men selv om det var Nobels ønske at Bertha von Suttner skulle være den første fredsprismottaker, ville ikke Nobelkomiteen gi denne ære til en kvinne da prisen ble utdelt første gang i 1901. Det skulle gå 4 år før komiteen ga etter for det sterke påtrykk fra opinionen og parlamentarikerne i mange land. Bertha von Suttner ble tildelt Nobels fredspris i 1905.

I neste nummer har vi en omtale av nr.2 av "våre" nobelpriskvinner Jane Addams.

BOK ANMELDELSER

Bak fiendebildet eller det nye fiendebildet

Thomas Hylland Eriksen:

Bak fiendebildet.

Islam og verden etter 11. september

Cappelens Forlag 2001

I 1995 ga Thomas Hylland Eriksen ut boka *Det nye fiendebildet* sett i lys av Gulfkrigen og fatwaen mot Salman Rushdie. *Bak fiendebildet* er en redigert utgave av denne. I forordet skriver forfatteren at boka er mer aktuell enn noensinne.

Jeg er enig. Hele 1990-tallet, det vil si etter opphøret av den kalde krigen, har den vestlige verden vært på jakt etter nye fiender for å kunne legitimere fortsatt utvikling av våpenteknologi og militarisering. 11. september var således ikke et vendepunkt, sjøl om Hylland Eriksen hevder det i denne boka. Det han mener er at en ny type frykt og sårbarhet hadde oppstått ved at fienden ikke lenger kunne betraktes på avstand. Selve fienden var ikke ny. Jeg vil heller si at 11. september har gitt legitimering til fiendebildet.

Hylland Eriksen nærmer seg problemet ut fra et kulturperspektiv og forklarer det ut fra noen sentrale hendelser. Da Gulfkrigen brøt ut i januar 1991, var det en bekreftelse av at islam hadde avløst kommunismen som den angivelig fremste trusselen mot den "frie verden".

Hylland Eriksen forklarer hva et fiendebilde er ved å

sammenligne med et morospeil på tivoli, og hvor speilet gjengir en virkelighet som gir grotesk forvrengning av virkeligheten. Et fiendebilde er sjelden bygget på ren løgn, men det er alltid grovt forvrengt i forhold til det virkelige.

Bildene som dannes av islam, får store deler av verden til å skjelve. Det som ikke sies i presentasjonen av fiendebildet, er at den muslimske befolkningen står like langt fra islamismen som mange kristne står fra bokstavtro tolkning av bibelen.

Islamismen definerer han som en politisering av islam. Det vil si at islamismen går inn for et muslimsk styresett og har statsmakt som sitt primære mål. Fundamentalismen mener han er et videre begrep og som også omfatter grupper uten statsbyggende ambisjoner. Begge deler ser han på som en kamp mellom det tradisjonelle og det moderne.

På samme måte illustrerte Rusdie-saken et ensidig syn, enten det er på det vestlige eller det muslimske, avhengig av ståsted. Rushdie ble mistolket i alle leire. Det handler her ikke om å ta avstand fra fatwaen og gi støtte til Salman Rushdie.

Vår verden hadde problemer med å forstå islamske reaksjoner og deres opplevelse av den kulturelle dominansen fra de vestlige landene. Likeledes var det vanskelig å snakke Rusdies sak og for individuelle menneskerettigheter uten å bli misbrukt av folk som ønsker å

piske opp hat og skape fiendebilder av muslimer i sin alminnelighet.

Rushdie sjøl var klar over dette forholdet. Han framholdt at hans sak ikke var unik. Hver eneste uke blir forfattere og intellektuelle drept i land med autoritære regimer. Han mente at saken ikke handlet om forholdet vesten og islam, men om forholdet mellom demokrati og diktatur.

Hylland Eriksen mener at det var en skjebnens ironi at Rusdhie som viet sitt forfatterskap til estetisk, moralsk og politisk brobygging mellom øst og vest, ble det mest berømte gisselet i en tosidig polariseringskampanje. Fra islamske kritikere ble han oppfattet som altfor vestliggjort og respektløs, samtidig ble han i Europa brukt som martyr og sannhetsvitne på at muslimer er irrasjonelle og mindreverdige barbarer.

På den måten kan oppbygging av et fiendebilde illustreres. Hylland Eriksen tar et oppgjør med den innflytelsesrike, amerikanske statsviteren Samuel Huntington som bidrar til det nye verdensbildets svart – hvit-tenkning og som begjærlig gripes av de vestlige stormaktene. Huntington tror at framtidens storkonflikter vil utspille seg mellom sivilisasjoner som den kristne, den muslimske og den konfutsianske.

Det er dette forenklede synet på verden, som har seiret og som nå utspiller seg, mener Hylland Eriksen. Mitt problem med dette oppgjøret er Hylland Eriksens polemiske og lett har-

selerende tone. Dermed går han i den fella som han mener alle andre gjør når de angriper islam og muslimer. Det hadde vært nyttig med grundigere analyser om hvorfor Huntingtons ideer ikke holder, enn å avvise dem som vage, privat synsing, naivt inntil rørende, at han neppe ville ha bestått grunnfag i sosialantropologi osv. Nettopp fordi Huntingtons ideer tas på alvor av dem som sitter på verdens våpenarsenal, er det viktig å imøtegå dem på en seriøs måte.

Hylland Eriksen skriver lett og det er til tider morsomt å lese. Seriositeten falmer nettopp ved at han er for enkel og overflatisk i analysene. Han ville ha stått seg bedre på å gå mer i dybden og dokumentere påstandene sine. Han feier over det meste og det er av og til lett å miste hva som er poenget.

Ikke desto mindre er det en viktig bok. Det handler om det relative eller det forholdsmessige, det vil si at verden ser forskjellig ut og oppleves forskjellig avhengig av hvor en står og hvem en er. Det er et forsøk på å sette seg inn i "de andres" situasjon. Han viser at islam ikke er lik islam likeledes som kristendommen ikke er lik kristendommen. Det er fristende å føye til at det som til nå har rammet muslimer, ser vi liknende tendenser i konflikten i Midt Østen hvor antisemitismen i Europa er i ferd med å bli synlig, slik situasjonen er i skriven-de stund.

Hylland Eriksen mener at den voksende islamismen er et resultat av den vestlige dominansen på alle områder som økonomisk, militaristisk og kulturelt.

Ellen Elster

Tilsløret dialog

Anne Hege Grung og Lena Larsen:

Dialog med og uten slør
Pax 2000, 144 s
ISBN 82-530-2222-0

Tilsløret dialog

"*dialog* [dialå'g], en, gr., samtale mellom to el. flere". Dette er definisjonen som finnes i fremmedordboka, og det er nettopp samtaler som preger denne boka. Her møtes fem kvinner, to muslimer og to kristne samt en fotograf, til samtaler hjemme hos hverandre, i kirken, i moskeen og i Jerusalem. Boka kom ut i 2000, men etter 11.09.01 og den siste utviklingen i Midt-Østen er det ingen tvil om at den er mer aktuell enn noen gang.

I følge forordet har forfatterens prosjekt vært å beskrive dialogen kvinnene imellom. De omtaler dialogen som en åpen samtale med et mål om å skape et fellesskap bygget på forståelse og respekt. I boka blir leseren med på gudstjeneste, julebakst, bønn i moskeen, Ramadan og kristen faste. Inni-mellom kommer religionsfaglige kapitler om de ulike emnene kvinnene tar for seg.

Jeg møtte den boka som en ikke-religiøs, men nysgjerrig leser. Religion er spennende, og jeg så fram til å lære mer både om vår hjemlige kristendom og om hvordan det er å leve som muslim i Norge. Og bevares, boka var interessant nok å lese, men jeg følte at jeg hadde lært fint lite da jeg kom til slutten av boka. Hovedgrunnen til det er at alle konflikter tones ned eller utelates helt. For eksempel reagerer en av de kristne kvinnene på at kvinnenes bønnerom i moskeen de besøker er så stygt. Hun sier hun vil ta det opp med musli-

mene neste gang de møtes. Gjør hun det? I så fall er dette ikke kommet med i fortellingen fra neste møte. I det hele tatt er teksten preget av beskrivelser av at spørsmål stilles og svar gis. Men de faktiske spørsmålene og svarene gjengis ikke. Er det ikke akkurat dette både deltagerne og vi lesere kunne lære noe av?

Boka er inndelt i kapitler som følger kvinnenes møter. I tillegg har Lena Larsen, muslimsk deltager i dialogen og religionshistoriker, skrevet rene religionsfaglige kapitler til de aktuelle temaene. Dette er en inndeling som fungerer godt. Her finner vi noe av den dybden som mangler i den andre delen, selv om det også her kan bli noe overfladisk og lite ny kunnskap å hente. Dessuten reagerte jeg på at kristendommen her fremstår som en religion preget av indre motsetninger hvor alle har sin egen tolkning av høytider og seremonier, mens islam framstilles som én helhetlig religion preget av harmoni. Dette er vel ikke helt i samsvar med virkeligheten?

Anne Hege Grung har skrevet resten av teksten. Dette står bare nevnt i forordet og avslutningskapitlet, ellers omtaler forfatteren seg selv i tredje person. Dette er et kunstig grep som vekker mistanke om at forfatteren forsøker å framstå som fullstendig objektiv, noe det selvfølgelig ikke er mulig å være når hun også er aktiv deltager i dialogen.

Det understrekes i boka at i dette dialogprosjektet skulle bare kvinner delta. De "ville ha hovedfokus på kvinners erfaringer og blick". Og i løpet av tiden de tilbringer sammen er det mange eksempler på at kulturelle og religiøse forskjeller blir mindre viktige enn de felles erfaringene deltagerne har som

kvinner. Dette er det budskapet som står igjen for meg som det viktigste fra denne boka. En av deltagerne sier: "Vi ser [...] at det trengs kvinner for å gjøre kvinner synlige." Samtidig legges det (naturlig nok i denne sammenheng) stor vekt på at de alle er troende. Så stor vekt at som ikke-religiøs leser ble jeg sittende med følelsen av at vi ikke har noe å bidra med når det gjelder tverrkulturell forståelse. Må det *religiøse* kvinner til for å redde verdensfreden?

Siste del av boka er viet en tur to av dialogdeltagerne og fotografen tok til Jerusalem. Her var hovedsaken å besøke hverandres hellige steder. Og det er her vi finner de sterkeste skildringene av hvor mye religionen betyr for troende mennesker. Opplevelsen av å ikke ha tilgang sammen til steder som er sentrale i begge religionene er sterk for alle parter. Her får også leseren ny kunnskap om de hellige stedene i Jerusalem som har vært mye framme i nyhetsbildet av helt andre årsaker i det siste. Men hvorfor har ikke gruppa sørget for å få med seg en jødisk kvinne på rundturen i Jerusalem? Det ville gitt denne delen av boka et perspektiv og en styrke som nå savnes.

Ideen til denne boka er god, og jeg er sikker på at kvinnene som deltok i dette dialogprosjektet har fått mye svært nyttig kunnskap og forståelse ut av det. Det er bare så synd at de ikke har evnet å formidle det videre.

Mari Nordø Pettersen

**Odins Kvinner
setter farge på Norden**
Av Fakhra Salimi
Utgitt av MIRA-SENTERET
November 2001

Dette er litt av en praktbok og er dekorert av Everlyn Nicodemus

og Vera Silva.

Fakhra Salimi fikk penger fra Nordisk råd for å lage en film om invandrerkvinner i Norden. Det ble til 5 filmer og en bok! Det er boken som skal omtales her, men den er altså bygget på filmene. (Kan leies på MIRA-sentret)

Den første delen er et sammendrag av en undersøkelse av hva de tre største avisene våre skrev om innvandrerkvinner i løpet av 1/2 år. Det var et nedslående resultat ettersom det stort sett var negative og stereotype fremstillinger av innvandrere og slik fremstilling bidrar til å forsterke inntrykket av at innvandrere er et problem i det norske samfunnet og det bidrar til å øke fordommene.

Boken er skrevet for å vise at innvandrerkvinner er meget forskjellige, og at de er en resurs for de landene de kommer til. Den skal også tjene som forbilder for andre innvandrerkvinner

Island: Unge jenter setter farge på Norden.

4 ganske unge jenter med minoritetsbakgrunn møtte hverandre for første gang i en av Islands største turistattraksjoner, de varme bassengene i Blue lagoon. Jentene har bakgrunn fra forskjellige nordiske land og forteller om sine fremtidsplaner

og om sine erfaringer med å vokse opp som svart jente i Norden. De har alle store ambisjoner.

Sverige: Nye stemmer i politikken.

Dette kapitlet handler om 5 unge jenter som har engasjert seg i politikken, de sitter alle i riksdagen fra ulike partier, og gjør seg godt gjeldende i politikken. De har nok kjempet for å bli hørt, men hvilken kvinne

må ikke det?

Finland: Gründere.

I Finland fant hun 2 kvinner som har startet egne foretak og lykkes veldig bra med det.

Norge:

Forskjellige, men like.

Her handler det om 3 kvinner i forskjellig alder. Disse forteller mye om hvordan det er å vokse opp i Norge som innvandrer og hvilke kamper de har måttet kjempe for å komme seg frem.

Danmark/Grønland:

Den moderne nomaden handler om en somalisk kvinne som fikk sin legeutdannelse i Sovjet, ble lege i Danmark og deretter sjefspsykolog på Grønland!

Vi får et veldig godt innblikk i de problemer alle kvinnene har hatt å stri med, om hvordan de strever med å bygge opp sin identitet, men også om hvor sterke og flotte disse kvinnene er. Noen av dem har brutt ut av ekteskap, nesten alle har barn og alle de har måttet jobbe og samtidig være mor.

Dette er en bok som forteller om hvor forskjellige innvandrerkvinner er, de kommer jo fra mange ulike land og hudfargen må jo være fra ganske lys brun til svart. Samtidig er det en fortelling om hvor like vi er innvendig. Når de bare forteller om hva de føler og tenker som kvinner, og hva de ønsker seg for fremtiden kunne det vært hvem som helst av oss.

Gled deg til hyggelig lesning!

Guri Tambs-Lyche

Hvis det faller deg vanskelig å klare en oppgave, skal du ikke tro at det ikke står i menneskelig makt å løse den. Men hvis du vet noe er mulig og naturlig for et menneske, får du tro at du også kan makte det.

————— IKFF —————
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgaten 11 - 5 etg, 0155 Oslo
Konto nr. 0531.5027057
e-post: ikff@online.no

Tlf. 23 01 03 40/00 fax 23 01 03 01
Telefontid: Mandag, tirsdag, onsdag og
torsdag kl.10-13.00
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen og
Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Baukes
Adresse: IKFF-kontoret
Representant i det internasjonale
hovedstyret: Ellen Baalsrud
Adresse IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Zoia Grannes
Kalfarli 4
5018 Bergen
Tlf. 55 31 27 20 (privat)
55 13 40 00 (jobb)

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A
1606 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad: Lise Natland
Bioddgt. 3
4878 Grimstad

Hamar / Hedmark: Grethe Nielsen
2310 Ottestad
Anna Sveberg Eggen
Orion 39
2315 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Nordland: Eva Braseth
Reinslettveien 41
8009 Bodø
Tlf. 75 58 13 19

Oslo og omegn:
Helga Syrrist
Tåseneveien 77
0873 Oslo
Tlf. 22 23 15 22
Turid Steen
Løkkeveien 9
0253 Oslo
Tlf. 22 44 20 34

Romerike:
Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli

Røros: Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Kjersti Knutsen
Nedreveien 24
4018 Stavanger

Troms:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Vestfold: Bjørg Berg
Mårveien 7
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update adr. WILPF, 1 rue de Varembe 1211 Geneva Switzerland pris kr. 120.- per år Bestilles ved IKFFs kontor i Oslo
--

- Bestillingskupong -

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)

Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem Abonnent på *fred og frihet*

Medlemmer kr. 250.- inkl.bladet

Abonnement på *fred og frihet*: kr.180.-

Redusert kontingent kr. 175.- inkl.bladet

Konto nr 0531.50.27057

Navn.....

Adresse.....

Postnr./sted.....

Dette diktet ble skrevet av en elev, Tiarna Aitken, 5 år, i Queensland, Australia, i en poesi konkurranse for grunnskole-elever.

Konkurransen ble arrangert av Queenslands seksjon av WILPF, til minne om Joan Birt, som døde i 2000, et meget elsket og savnet medlem av seksjonen.

FRED:

Fred ligner på en marihøne som kravler

Fred dufter som en blomst i brisen

Fred lyder som vinden der blåser gjennom vinduet

Fred føles som en maur som kryper på din mage

Fred blir ikke forstyrret når jeg leker.

Oversatt av Tippa Hareide

